

Van
team beleid samenleving

Kenmerk
n.v.t.

Aan
leden van de gemeenteraad

Kopie aan
het college van burgemeester en wethouders

Datum
11 november 2021

Onderwerp
gezondheidsvisie

Naar aanleiding van de bespreking van de regionaal gezondheidsnota, om deze tevens vast te stellen als lokaal kader, is de vraag gesteld op welke wijze de raad kan volgen hoe het met de aspecten van gezondheid is gesteld in onze gemeente. Met deze memo doen wij een voorstel op het hoe om op deze vraag in te spelen.

Inleiding

Gemeenten hebben een wettelijke taak op het gebied van volksgezondheid. Een belangrijke taak is (integraal) gezondheidsbeleid maken met als doel de gezondheid van inwoners te versterken. Er zijn vijf stelselwetten waarin de aspecten van gezondheid zijn verankerd:

• Wet publieke gezondheid (Wpg)
• Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
• Jeugdwet
• Zorgverzekeringswet (Zvw)
• Wet langdurige zorg (Wlz)
• Omgevingswet.

Integraal gezondheidsbeleid maken wij in regionaal verband. Die afspraak is voorafgaand aan de eerste regionale gezondheidsnota gemaakt. Daarin bundelen wij regionaal onze krachten zodat niet iedere gemeente voor zich tijd en personeel vrij hoeft te maken om op grond van de Landelijke Nota een lokale vertaalslag te maken. De Wet publieke gezondheid schrijft immers voor dat er een ministeriele nota komt die twee jaar later, uiterlijk, in lokaal beleid moet zijn omgezet. De verschillen per gemeenten zijn niet zo groot, tegen het licht van de opdracht die wij vanuit het ministerie krijgen, dat dit een lokale nota rechtvaardigt.

Daarmee is de regionale nota bedoeld als kadernota voor ons gezondheidsbeleid. Gezondheidsbeleid dat gericht is op het versterken van de gezondheid van de inwoners, conform de opdracht die gemeenten hebben op basis van de Wet publieke gezondheid.

Uit de veelheid van de stelselwetten waarin de aspecten voor gezondheid zijn verankerd, leiden we af dat het geheel van de gezondheidsaspecten waarop wij als gemeente invloed kunnen uitoefenen in samenstelling uit die wetten wordt gerealiseerd.

Algemeen afspraken kader inzake gezondheidsaspecten

Het ministerie van VWS maakt in datzelfde kader afspraken met de zorgverzekeraars. Zo zien we dat een leefstijlcoach door de zorgverzekeraar wordt vergoed. Dat geldt ook voor de valpreventie.

Ook maakt het ministerie afspraken met bijvoorbeeld supermarktketens. Zo zien we dat in de afgelopen jaren de groenten en fruit afdelingen vooraan in de winkels zijn geplaatst om mensen ertoe aan te zetten 'gezond' te denken en kopen op het gebied van voeding. Supermarktketens worden ook verder aangezet tot het nemen van verantwoordelijkheid. Dat zien we dan weer terug in hun reclame bijvoorbeeld: vleesvervangers, palmolie, suikers enzovoorts. Ook zien we aandacht voor eenzaamheid terug bij onze grootgrutters en producenten, aandacht voor uithoudingsvermogen, aandacht voor gezond gewicht, gebruik van minder zout, gebruik van minder en andere vetten, gebruik van conserveringsmiddelen. Wat we ook zien is de aandacht voor het welbevinden, zoals het ook wordt bedoeld in de benadering vanuit de gedachte van de Positieve Gezondheid. Welbevinden draagt bij aan het positief ervaren van gezondheid en leven in zijn algemeenheid. Landelijk en internationaal worden er afspraken gemaakt over de kwaliteit van water en lucht, het terugdringen van CO₂, fosfaten enzovoorts. Dus op alle fronten worden onze inwoners geconfronteerd met de vele aspecten die maken hoe je gezond zou kunnen leven en wat daaraan bijdraagt.

Gemeentelijke opdracht

Ook gemeenten hebben de wettelijke opdracht hieraan bij te dragen. Daarvoor hebben wij de hierboven al genoemde stelselwetten. Hoe doen wij dat dan en tot waar reikt onze invloed? Om met de tweede vraag te beginnen, hoe ver reikt onze invloed? Niet verder dan die vanuit internationaal en nationaal beleid. Onze inwoners zijn vrij in hun keuzes. Hen kan niet worden voorgeschreven hoe zij leven, welke keuzes zij maken. Wel kan een goed voorbeeld worden gegeven en kunnen keuzes aantrekkelijker worden gemaakt, zoals BTW verlaging voor groenten en fruit, verhoging voor als ongezond aangemerkte producten. Daarmee verleiden wij inwoner als het ware dat te doen waarvan de huidige wetenschap zegt dat het goed is.

Hoe dan?

De eerste vraag richt zich op het hoe van de opdracht die wij als gemeente hebben: bijdragen aan het versterken van de gezondheid van onze inwoners.

Dan kijken we ten eerste naar de GGD, de Gemeentelijke Gezondheid Dienst. Onze gezondheidsdienst hebben wij geregionaliseerd. Dat was geen keuze maar een voorschrift. Al onze taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn onderdeel van de GGD (ondergebracht bij de Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)). Daaronder valt ook het rijksvaccinatieprogramma. De GGD heeft daarnaast ook zijn eigen opdrachten direct uit wettelijke kaders zoals bestrijding van infectieziekten (denk aan injecties tegen ziekten als men op reis gaat of hun rol bij de bestrijding van COVID in samenhang met het RIVM), forensische zorg (waaronder gedetineerden maar ook lijkenchouw)enz.

Gezondheidsaspect	Effect	Hoe	Kader, wie en waar
Jeugdgezondheids zorg	0-4 jaar gezonde stabiele ontwikkeling, bescherming infectieziekten	Groei, ontwikkeling en opvoedingsvragen, rijksvaccinatieprogramma	Wpg GGD
Jeugdgezondheids zorg	4-12 jaar	Groei, ontwikkeling en opvoedingsvragen, rijksvaccinatieprogramma	Wpg GGD
Jeugdgezondheids zorg	12-18 jaar	Ontwikkeling en welbevinden pubers en adolescenten Voorlichting roken, alcohol, drugs en SOA	Wpg GGD
Jeugdwelzijn	Jongeren groeien gezond en gelukkig op	Gemeenten kopen zorg in (exclusief medische zorg) Maken afspraken met lokaal preventie netwerk	Jeugdwet Gemeenten Aanbieders Perspectiefnota Verordening
Jeugdwelzijn	Jongeren groeien gezond en gelukkig op	Aanbod van sport en vrijtijdsbesteding	Perspectief nota Sport nota Speelbeleid Sport- en beweegteam
Mantelzorg	Thuiswonen Voorkomen andere zorg	Afspraken op dorpsniveau Huisartsen Renkum voor Elkaar Wijkverpleging	Wmo Gemeenten Inwoners
Eenzaamheid	Welbevinden	Signaleren huisartsen, Renkum voor Elkaar, dorpsgericht werken Wijkverpleging	Wmo Gemeenten samenleving
Bewegen Gewicht	Gewicht Uithoudingsvermogen Conditie	Sport- en beweegteam Afspraken met sportverenigingen, supermarkten	Perspectiefnota Verordening Sport nota JOGG
Bewegen & verminderen uitstoot CO2	Algemeen welbevinden	Fietsen, wandelen, mountainbiken,	Omgevingswet Specifieke nota's inrichting natuur Verkeersplan (veiligheid) Verlichting
Schone lucht	Langer en gezonder leven, Voorkomen ziekten	Afspraken met industrie internationale landelijke en provinciale normen Signaleren en Meten	Omgevingswet Specifieke nota's lokaal GGD en snuffelinstallatie
Armoede	Beperkte keuzes wonen, voedsel, vrije	Signaleren huisartsen, jeugdartsen, tandartsen, onderwijs, sport	Perspectief nota Nota wonen

	tijdsbesteding	verenigingen; Afspraken met woningbouwverenigingen Voedselbank Afspraken met supermarkten Gelre pas	
Hittestress	Nadelige gevolgen met name voor jonge kinderen en ouderen	Zorgen voor voldoende groen in de wijken om de hitte te absorberen en door verdamping te koelen. Stimuleren vergroenen tuinen.	Omgevingsvisie Milieu en inrichting openbare ruimte
Ongedierte	Ziekten veroorzakers Onveiligheid	Bestrijding Signalen waar en oorzaken	Rioolbeheer Vuilnis ophalen & scheiden Informatie & voorlichting

Maatregelen en effect

Er zijn maatregelen die wij als gemeenten kunnen treffen, die gericht zijn op verbetering van keuzes en mogelijkheden ter versterking van de gezondheid van onze inwoners. Wij kunnen onze inwoners stimuleren om gebruik te maken van de mogelijkheden. Dat doen wij niet alleen. Dat doen wij met al onze maatschappelijke partners en dorpsgericht werken draagt ertoe bij dat we onze signaalfunctie beter op orde krijgen, met elkaar.

Wat het effect is, is complexer weer te geven. Om een effect te kunnen meten en daar met enige zekerheid iets over te kunnen zeggen, moet er sprake zijn van een direct causaal verband en niet van een verondersteld causaal verband. Last van luchtwegen heeft vaak, maar niet altijd, een causaal verband met de kwaliteit van de lucht buitens- maar in grotere mate zelfs binnenshuis. De kwaliteit van de lucht buitenshuis valt tot op zekere hoogte te meten en te beïnvloeden. Binnenshuis wordt het al moeilijker, maar daar hebben huisarts en zorgverzekeraar een mogelijke rol. Daarnaast zal de inwoner zich niet voortdurend op het zelfde grondgebied bewegen. Er zijn dus vele mitsen en maren bij het rapporteren op specifieke effecten vanuit (lokaal) beleid op gezondheid. De aarde staat ook niet stil, en de wind houdt niet op te waaien aan de Nederlandse grenzen. Wat kunnen we dan wel? Welke informatie kunnen we wel ophalen?

Zonder naar een direct causaal verband te verwijzen kunnen we wel wat zeggen over de gezondheid van onze inwoners, in algemene termen. Eén maal in de 4 jaar rapporteert de GGD over volwassenen en één maal per 4 jaar over jeugdigen. Dit zijn twee rapportages die elkaar afwisselen. De laatste rapportage Volwassenen is in september 2020 afgenomen en recentelijk ambtelijk besproken. De vertraging in de bespreking is veroorzaakt door de impact van Covid-19 op de GGD (VGGM). In de rapportage kunnen we zien hoe onze gemeente het doet ten opzichte van eerdere jaren, in dit geval 2012 en 2016, en kunnen we vergelijken met andere, vergelijkbare, gemeenten uit onze regio.

Onze gemeente wordt vaak naast Rheden gezet vanwege overeenkomende kenmerken. Deze rapportage wordt in de vorm van een infogram met de raden gedeeld en op de lijst van inkomende stukken geplaatst. Samen met de GGD kijken wij naar afwijkende uitkomsten ten opzichte van

eerdere jaren en het landelijk gemiddelde om te signaleren of een onderwerp specifiek onder de aandacht moet worden gebracht van onze partners of effect heeft op beleid.

Daarnaast kunnen wij gegevens over de gezondheid, in algemene termen, en het welbevinden van onze inwoners vinden onder meer bij het RIVM, CBS en 'Waar staat je gemeente'. Ook zorgverzekeraars geven een beeld van de gemiddelde gezondheid, maar die is dan gebaseerd op ziekten.

Als gemeente hebben wij daarnaast de plicht om een klant tevredenheidsonderzoek te doen, evaluerend of monitorend. Ook informatie hieruit draagt bij aan het totaalbeeld van gezondheid en welbevinden.

Er zijn dus diverse bronnen waaruit kan worden geput om een globaal beeld te geven.

In de nieuwe (landelijke) nota worden gemeenten ook uitgenodigd om in al hun beleid aan gezondheidsaspecten te denken door dit aspect expliciet toe te voegen aan college- en raadsvoorstellen. Wij hebben daarvoor de afgelopen periode al ruimte gemaakt.

Voorstel

Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van de gezondheid, zoals gesteld in positieve gezondheid, kunt u op het moment van verschijnen van de vierjaarlijkse rapportages in uw agenda voor raadsontmoetingen een verdieping op gezondheid met elkaar afspreken als vast terugkerend onderwerp. Hiertoe nodigt u de GGD uit om de rapportage met u te delen en de data te duiden.